

Povedák István:

Színvak könyv. A roma identitás mintázatai

SZEGED, SZEGEDI KERESZTÉNY ROMA SZAKKOLLÉGIUM, 2018

Valószínű, hogy szinte minden magyar egyetem szinte minden tanszékén, intézetében jelentek már meg olyan kötetek, melyek az adott szakon tanuló hallgatók érdekes, magasabb színvonalú, olvasásra érdemes tanulmányait közölték. Az már más kérdés, hogy mi lett az ilyen írásk sorsa. Vajon elérték-e a célzott olvasóközönseget, vagy terjesztés hiányában, talán a hazai társtanszékekre eljuttatott egy-egy példányt nem számítva, megmaradtak az adott intézet keretein belül (persze így is nagy büszkeséget szerezve a bennük talán első publikációjukat jegyző szerzőknek)? Ebből a szempontból tehát nem számít példanélküli kezdeményezésnek a *Színvak könyv*, ugyanakkor remélhetőleg kilóg majd a sorból és rációfol az eddigi tendenciákra, mert érdemes rá, hogy más utat járjon be, többekhez eljusson, mert érdemes az olvasásra és nem csak a szakmai szemek számára.

A kötetet *Povedák István*, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Elméleti Intézet és az MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport munkatársa jegyzi, roma származású egyetemi hallgatóival közösen. A tanulmányok a Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium Identitáskutató, kulturális antropológia műhelyének hároméves munkáját tükrözik érdekes, olvasmányos, izgalmas témákkal. Ahogy a szerkesztő is kiemeli, a tanulmányok nem száraz, tudományos szakirodalomnak készültek, ám nem is könnyed, zsurnaliszta dolgozatok halmazának, hanem valahol a két kategória között helyezhetők el. Szigorúan szakmai szempontok alapján természetesen bírálhatnánk a hallgatói írásokat, hiszen többször is lehetne bővebb, alaposabb, elmélyültebb a szakirodalom használata, ám meg kell vallani, a kötet ebből a szempontból nem érdemeli a kritikát. A tanulmányok alapvetően jól felépítettek, jól megírtak és tematikailag szervesen kapcsolódnak egybe a köztük szereplő interjúkkal, és ami a legfőbb értékük, pozitív célt – a roma integráció elősegítését – szolgálják.

A kötet *Kapitány Ágnes és Kapitány Gábor* ajánlásával kezdődik, melyben a Széchenyi-díjas professzorok is hangsúlyozzák, hogy a kezdeményezés legfőbb erénye a roma származású fiatal értelmiség megmozgatásában fedezhető fel, akik saját kultúrájukról szólnak romáknak és nem romáknak egyaránt. Ez tükrözi azt a felismerést – mondják Kapitányék –, hogy „az integráció csak úgy lehetséges, ha azt nem kívülről, és nem »felülről« mozgatják.” *Povedák István* sztárkultusszal

kapcsolatos munkásságát ismerve nem meglepő, hogy jelen kötet is alapvetően az egyénekre, sztárookra és hétköznapi hősökre helyezi a hangsúlyt. Talán véletlen, talán szándékos koncepció okán pedig ezeknek a személyeknek legalább két közös tulajdonságuk lelhető fel. Egyrészt, mindannyian egyfajta „tipikus roma életutat” jártak be. Szegény családból jöttek, gyermekként sokat nélkülöztek, és életüket meghatározta a szülői minta. Szerencsés esetben (Bangó Margit, Mező Misi, Pisont István) pozitívan, szeretettel, támogatással, a becsületes munka tiszteletének megtanításával, szerencsétlen esetben (Rostás Árpád) negatívan, elhagyással, intézetbe adással. Nevezett példaképek másik közös vonása a hit jelenléte életükben. Bangó Margit interjúja történeti aspektusból is érdekesen világítja meg a szabadkeresztény gyülekezetbe a kommunizmus idején megtért nótaénekes helyzetét, keresztény könnyűzenéhez fűződő kapcsolatát. Mező Misi – a Magna cum Laude zenekar énekese – megtérés-élményéről, megélt vallásosságáról szolt bővebben, Pisont István – volt válogatott focista – a keresztény értékrend átadásáról, Isten-kapcsolatáról, élete apróbb csodáiról, Rostás Árpád fafaragó pedig a hit megtartó erejéről, a keresztény, szeretetteljes nevelés fontosságáról mesélt.

A kötet tanulmányai is alapvetően a vallás szerepét boncolgatják. A békési és szegedi szabadkeresztény gyülekezetekben kutató Iovanovici Afrodita és a szendrőládi katolikus cursillistákat vizsgáló Povedák írásai egyrészt azt mutatják, hogy a keresztény hit komoly ereje lehet az integrációnak, már csak azért is, mert magától értetődő közös nevezőt jelenthet a többség és a kisebbség között. Iovanovici a puszta leírason és az idilli képen túllépve azonban felvázolja a cigánység megtérésének két legfőbb módját is: a megtérés előtti identitás feladását, bűnösnek minősítését, aminek eredményeként az asszimilálódó egyén kiszakad közösségéből, és ezáltal nem járul hozzá a közösség egészének integrációjához, illetve azt, amikor az egyén, közösségi identitását megőrizve, saját kultúrájával együtt kíván a többségi kultúra részévé válni. Habár a megtéréssel foglalkozó tanulmányok és interjúk egy alapvetően pozitív utat mutatnak be, mégsem mondhatjuk, hogy az írások naivak vagy egyoldalúak lennének. Rendre előkerülnek a nehézségek, a továbbra is fennálló etnikai határok korlátozó ereje, melyeket gyakran a kemény munka és a példamutató, keresztényi viselkedés sem képes lebontani. Ehhez kapcsolódva Iovanovici másik tanulmányában a keresztény egyházak cigánypasztorációs, cigánymissziós tevékenységét és eredményeit tette egymás mellé, melyből jól látható, hogy míg egyesek (pl. Magyar Pünkösdi Egyház) korán felismerték a romák megtérítésének társadalmi jelentőségét, addig másoknál (pl. katolikus egyház) sokáig csak egy-egy aktív személy, pap tevékenysége volt kiemelhető, ám intézményes program nem született.

A könyv talán legmegindítóbb fejezete a záró rész, amelyben a vallás és megtérés mellett a teljes reménytelenség kerül középpontba. Rostás Árpád fafaragót az anyja elhagyta és nevelőotthonba adta, ezért az ő életútja magán viseli a romaként, kitaszítottként, szülői szeretetkapcsolat nélkül felnőtt személy minden nyomorúságát

és reménysugarát. Váczi Barbara tanulmánya pedig, mely a Családok Átmeneti Otthonába került gyermekek jövőképét és szociális hálóját vizsgálja, kijózanító felismerésként zárja a könyvet. Váczi a gyerekekkel készített interjúk elemzése közben felteszi a kérdést, hogy vajon van-e kiút az ilyen periférikus, nyomorúságos helyzetből, vagy az így felnövő gyerekek gyakorlatilag esélytelenek a felemelkedésre.

A *Színvak könyv* tehát sok irányba üzen. Kapitányék szavaival „Üzeni a többségi társadalomnak, hogy igyekezzen belülről megismerni és megérteni a cigányságot, s vegye észre azt, hogy a különbségeknél sokkal lényegesebbek az azonosságok, a közös érdekek és közös vágyak. Üzeni a roma társadalomnak, hogy igenis vannak olyan újtjai az önmegvalósításnak, amelyeken nem kell sem feladni az identitás lényegét, sem megmaradni a kirekesztettségben. Üzeni mindenkinek, hogy a hit »erős vár« lehet. A remélhetőleg mind gyorsabban szaporodó roma értelmiségnek pedig mintát ad abból, hogy miképpen is lehet és érdemes az előtte álló roppant feladatban részt venni.” A kötet egyetlen nem roma származású szerzője, Povedák tiszttában van vele, hogy kezdeményezésük hatásai erősen behatároltak, ám ki tudja, a roma fiatal értelmiség aktivizálása akár még példaként szolgálhat mások számára, feltéve, ha nem hagyjuk az intézetben megporosodni a könyvet.

Povedák Kinga

A VALLÁSTUDOMÁNYI SZEMLE CÍMŰ FOLYÓIRAT JELLEGÉRŐL ÉS CÉLJAIRÓL

1. A *Vallástudományi Szemle* című folyóirat 2005 tavaszán indult, első két száma 2005-ben jelent meg. A szerkesztőségben és a szerkesztő bizottságban az ország jelentősebb vallástudományi műhelyének több neves munkatársa található. A folyóirat évente négyszer jelenik meg. Az alapító jogokat a Károli Gáspár Református Egyetem gyakorolja.

2. Annak ellenére, hogy a folyóirat egy intézmény égisze alatt jelenik meg, kezdettől szélesebb alpra helyezkedve értelmezi önmagát. Sokak véleménye szerint világos ugyanis, hogy egy felekezetszemleges vallástudományi folyóirat fontos hiánypótló a magyar folyóiratok palettáján. Eddig a vallástudomány különböző területei jobbra a különböző vallások, felekezetek által indított orgánumban jelentek meg, a semleges, „világi” fórum, szerteágazó okok miatt több évtizede hiányzik, holott egyre növekvő igény van rá.

3. A folyóirat publikációs lehetőséget, véleménycsere és vitafórumot kíván teremteni a vallástudományt, annak bármely területét és azt bármilyen világnézeti alapról művelők számára. Senkit nem rekeszt ki, nincs semmiféle előzetes fenntartása senkivel szemben, mindenkit szívesen lát szerzői között, akinek értékes gondolatai, figyelemreméltó tudományos eredményei, vagy egyéb értékes mondandója van a vallástudományhoz kapcsolódóan.

4. Fontosnak tartja, hogy közölje, és ha kell, ütköztesse a különböző tudományos álláspontokat. Az írások szerzőjük álláspontját, felfogását képviselik, és nem a szerkesztőségét. A folyóirat nyitott akar lenni minden vélemény és minden kritika számára, amíg az megmarad a tudomány keretein belül (tehát nem vallások vagy személyek ellen irányul), viszont elzárkózik attól, hogy bármilyen vallást vagy felekezetet hasábjain akár propagáljanak, akár támadjanak.

5. Ösztönzője, gerjesztője akar lenni e tudományterületen a különféle műhelymunkának, előmozdítója akar lenni a tudományszervezés terén a vallástudomány akadémiai szintű felfejlesztésének, hozzá akar járulni a vallástudomány tartalmi és szervezeti épüléséhez.

6. Rendszeresen hírt kíván adni a tudományág eredményeiről. Bemutatja a megformált és akkreditált szakképzési tanterveket, forráskutatásokat közöl, hírt ad tudományos fokozat szerzésekről, védésekről, habilitációkról, az MTA Vallástudományi Elnöki Bizottsága munkájának közérdeklődésre számot tartó elemeiről.

7. Recenzió rovata folyamatosan figyelemmel kíséri és bemutatja a tudományág friss könyvanyagát, tankönyveket, filmeket és egyéb médiumokat, ismerethordozókat.

A fent említett törekvésekhez még azt szükséges hozzáfűzni, hogy az eddig kiérlelt irányok nem zártak, a profil rugalmas, alakítható, fókusza bármerre és bármikor tágítható, nem akar lemaradni semmiféle olyan mozzanatról, mely a vallások, a hozzájuk kapcsolódó szervezetek és fórumok, egyáltalán a vallásos emberek, vagy a nem vallásos emberek, az emberiség élete, életminősége szempontjából jelentős, illetékesnek érzi magát az ember és a transzcendencia viszonyának, küzdelmének minden fontos mozzanatában.

A Vallástudományi Szemle szerkesztősége

ÚTMUTATÓ SZERZŐKNEK ÉS SZERKESZTŐKNEK

A szöveget Word formátumban, *rtf*kiterjesztéssel kérjük elektronikus úton elküldeni a következő címre: vallastudomanyiszemle@kre.hu. Tanulmányok esetében általában 1 szerzői ív (mindennel együtt kb. 40 000 leütés) terjedelmű írásokat várunk, de indokolt esetben hosszabb is lehet a szöveg. Recenziók esetében a várt terjedelem 5000-10 000 leütés.

A szöveget a lehető legkevesebb formázással kérjük. A főszövegben használt alaptípus a 12 pontos Times New Roman legyen, lábjegyzetben 10 pontos Times New Roman. Ha a szöveg külön fontkészletet igényel, kérjük azt csatolni, valamint a szöveget pdf formátumban is csatolni, az idegen fontkészleten írt szöveg ellenőrzése céljából. A főszöveget sorkizártan, 1,5-es sortávolsággal, a bekezdések elején behúzás nélkül kérjük. A lábjegyzetet sorkizártan, szimpla sortávolsággal.

A hivatkozásokat lábjegyzetekkel és nem végjegyzetekkel kérjük. Nem kötelező, de szívesen vesszük, ha van a tanulmányok végén külön bibliográfia, ilyenkor ajánljuk a jegyzetekben a szerző és évszám feltüntetésével megadott rövid hivatkozást. Ha nincs külön irodalomjegyzék, akkor az első hivatkozás esetében teljes hivatkozást kérünk, minden bibliográfiai adattal, utána pedig a további hivatkozásokban a rövid, szerzőt és évszámot megadó hivatkozással. Kérjük, hogy *i. m.* hivatkozást csak abban az esetben használjanak, ha egy szerzőtől egyetlen művet idéznek.

A szerző vezetéknévét kiskapitálissal kérjük, folyóiratcikk, könyvfejezet címét idézőjelek között, normál betűvel; folyóirat, könyv címét dőlt betűvel.

HIVATKOZÁSOK TELJES LÁBJEGYZETBEN ÉS A BIBLIOGRÁFIÁBAN

1. Könyv és könyvfejezet esetében:

SZERZŐ: *Cím*, Kötetszám, Kiadás helye, Kiadó, Évszám, Hivatkozott oldalak.

SZERZŐ: „Fejezetcím”. in Uő: *Könyvcím*, Kötetszám, Kiadás helye, Kiadó, Évszám, Hivatkozott oldalak.

2. Gyűjteményes kötetek és bennük megjelenő írások esetében:
SZERKESZTŐ – SZERKESZTŐ (szerk.): *Cím: Alcím*, Kiadás helye, Kiadó, Évszám.
SZERZŐ: „Cím”. in Szerkesztő – Szerkesztő (szerk.): *Cím: Alcím*, Kiadás helye, Kiadó, Évszám, Hivatkozott oldalak.
3. Folyóiratcikkek esetében:
SZERZŐ: „Cím”. *Folyóirat címe*, Évfolyamszám római számmal, Évszám/Sorszám.
Hivatkozott oldalak.
4. Heti- és napilapokban megjelent cikkek esetében:
SZERZŐ: „Cím”. *Lap címe*, Évfolyam, Lap száma, Évszám. Hónap. Nap. Oldalszám.

HIVATKOZÁSOK RÖVID LÁBJEGYZETBEN

1. Egy szerző egy művének használata esetén:
SZERZŐ: i. m. Hivatkozott oldalak.
2. Egy szerző több művének használata esetén:
SZERZŐ (Évszám): Hivatkozott oldalak.
3. Előző lábjegyzetben hivatkozott irodalom másik szövegrésze esetében:
Uo. Hivatkozott oldalak.

Minden esetben pontos irodalmi hivatkozást kérünk, megjelölve a pontos kezdő és záró oldalszámot (tehát kerüljük a 251kk. vagy 251sq. formát), a két oldalszám között gondolatjellel (-). Kérjük, az oldalszámot (p. vagy o.) csak abban az esetben egyértelműsítsék, ha a hivatkozott munka jellegéből (katalógus, képkötet) nem volna egyértelmű, hogy oldalszámról van szó. Internetes hivatkozások esetében kérjük ellenőrizni, hogy a hivatkozott oldal elérhető-e, és az utolsó megtekintés dátumát kérjük zárójelben megadni.

Klasszikus auktorok idézésénél nem kell kiskapitálist alkalmazni. Auktorok neveit és műveit lehetséges a szakmában elfogadott rövidítésekkel jelezni, külön magyarázat, feloldás nélkül. Tudományos közéletünkben kevésbé ismert szakfolyóiratok, sorozatok, kézikönyvek címét ne rövidítve írják, csak akkor, ha van a cikk végén bibliográfia vagy rövidítésjegyzék.

Idegen nyelvű, latin betűs idézeteket, kifejezéseket kérjük dőlt betűvel szedni. A görög, héber, kopt és szír idézeteket a megfelelő betűvel (más nyelvű szövegeket is szívesen látunk eredeti írásmóddal). Kérjük, hogy ne külön héber, görög stb. betűkészletet használjanak, hanem *unicode* betűket (ha egyes ékezetes betűket

az alaptípussal nem tudnak létrehozni, Palatino Linotype betűtípust ajánlunk)! Dólt betűs idézetek esetén nem szükséges idézőjelet is használni. Ha az idézet zárójelen belül szerepel, a zárójel is legyen dólt.

A görög neveket a tudományos helyesírási átírásban, egy cikkben belül következetesen kérjük megadni. A görög neveket ne a latinos átírásban adjuk meg (pl. Achilles, Homerus stb.).

Képek esetén a képaláírásokat a szöveg végén beszámozva kérjük megadni. A képeket ne ágyazzák be a dokumentumba, hanem külön képfájlban, a lehető legnagyobb méretben és felbontásban (minimum 1000×1000 pixel) küldjék, és a szövegben egyértelműen jelöljék, hová kérik beilleszteni azokat.

Recenzió esetében a recenzeált könyv minden könyvészeti adatát kérjük megadni a cikk címében vagy alcímében.

A korrektúrát a Word *Eszközök* menüjének *Változások követése* gombja alatt a *Módosítások elfogadása vagy elvetése* lehetőségnél, az *Elfogadja*, illetve *Elveti* gombokkal az adott helyen jelezve kérjük vissza.

A Vallástudományi Szemle szerkesztősége

A FOLYÓIRAT MEGVÁSÁROLHATÓ

Budapest

Írók Boltja

1061 Bp. Andrásy út 45.

Bibliás Könyvesbolt

1092 Budapest, Ráday u. 28.

L'Harmattan Könyvesbolt

1053 Budapest, Kossuth L. u. 14–16.

Károli Könyvműhely

1085 Budapest, Horánszky u. 26.